

11/08/2022

Το ΥΠΠΟΑ παρουσιάζει στη Ροτόντα την Έκθεση «Θεσσαλονίκη 1922: Μνημεία και Πρόσφυγες»

/ [Παιδεία και Πολιτισμός](#)

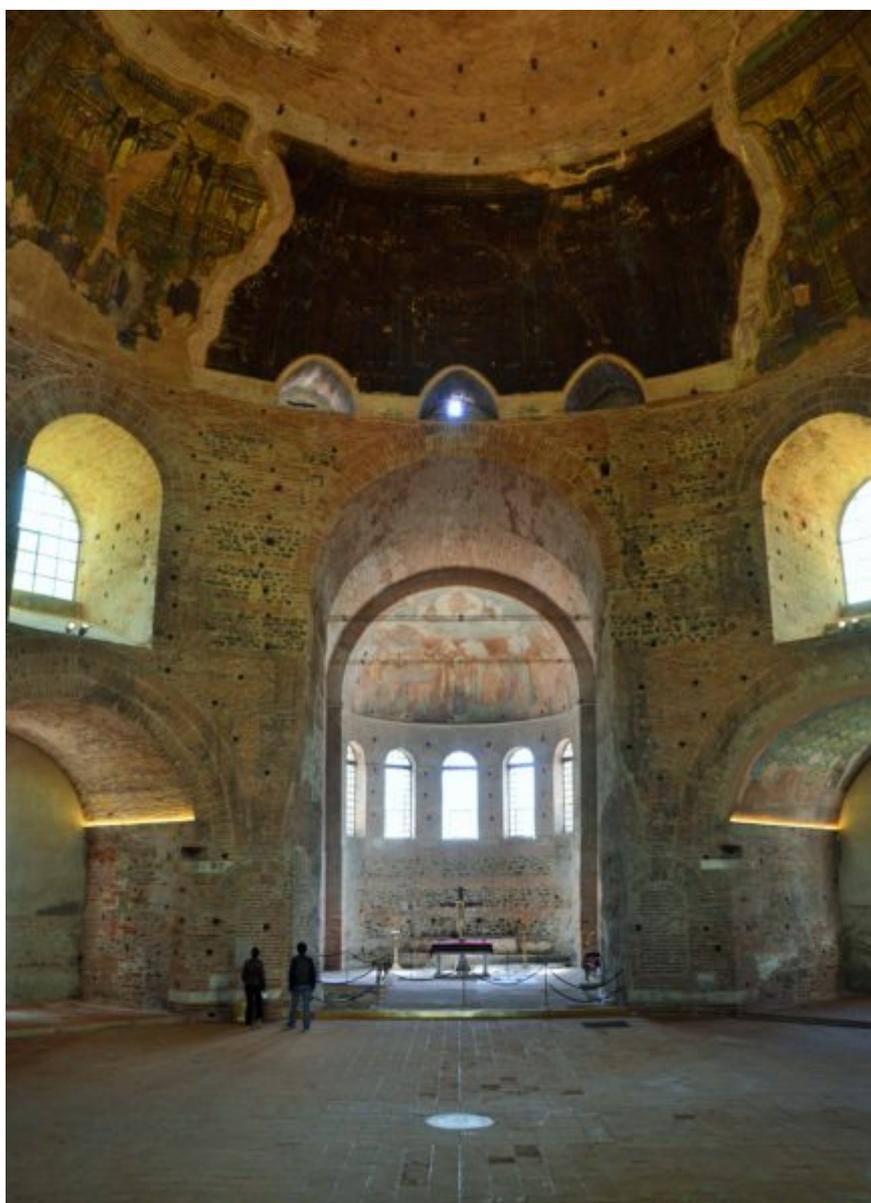
Μια διαφορετική πτυχή της Μικρασιατικής Καταστροφής, την προσωρινή εγκατάσταση προσφύγων σε θρησκευτικά μνημεία, όπου βρήκαν στέγη, όταν αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις εστίες τους, παρουσιάζει το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού στη Ροτόντα της Θεσσαλονίκης.

Στο πλαίσιο των εκδηλώσεων μνήμης του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού για την επέτειο των 100 χρόνων από τη Μικρασιατική Καταστροφή, η Ροτόντα θα φιλοξενήσει την έκθεση, που διοργανώνει η Εφορεία Αρχαιοτήτων Πόλης Θεσσαλονίκης, «Θεσσαλονίκη 1922: Μνημεία και Πρόσφυγες» από τις 9 Σεπτεμβρίου έως το τέλος Δεκεμβρίου 2022.

Η έκθεση εστιάζει αφενός στη χρήση των θρησκευτικών μνημείων ως προσωρινή

στέγη των προσφύγων, αφετέρου στη μεταφορά και διάσωση, από τις προσφυγικές οικογένειες, πολλών κειμηλίων, κυρίως φορητών εικόνων, από τις περιοχές προέλευσής τους, όπως την Ανατολική Θράκη, την Κωνσταντινούπολη και τη Μικρά Ασία, με την παρουσίαση, για πρώτη φορά σε έκθεση, 36 εικόνων και θρησκευτικών κειμηλίων.

Η έκθεση αναπτύσσεται σε δύο ενότητες. Στην πρώτη, με τίτλο «Οι πρόσφυγες στα μνημεία της Θεσσαλονίκης», μέσα από πλούσιο εικονογραφικό υλικό, ταχυδρομικά δελτάρια και αποκόμματα εφημερίδων, αποτυπώνεται η εικόνα της πόλης κατά την κρίσιμη δεκαετία 1912-1922, στη διάρκεια της οποίας, τα μνημεία της πόλης, μετά την απελευθέρωση, έγιναν τόποι εγκατάστασης πολλών προσφύγων, είτε από τις βαλκανικές χώρες (1912-1917), είτε πυρόπληκτων μετά την πυρκαγιά του 1917, είτε της Μικρασιατικής Καταστροφής (1919-1922), που αποτελεί και την κορύφωση της περιόδου αυτής.

SALONIQUE. — Hagia Paraskevi. — Les réfugiés.

Στο δεύτερο μέρος της ίδιας ενότητας παρουσιάζεται η Μικρασιατική Εκστρατεία και ειδικότερα, η απομάκρυνση των προσφύγων από την Ανατολική Θράκη, καθώς και το ταξίδι της προσφυγιάς προς τη Θεσσαλονίκη. Η ενότητα ολοκληρώνεται με την εγκατάσταση στην πόλη, και ειδικότερα στην περιοχή της ακρόπολης, όπου κτίστηκε σειρά πρόχειρων κατασκευών και οικιών σε επαφή με τα βυζαντινά οχυρωματικά τείχη της πόλης, αλλά και σε ναούς, και ιδίως στον ναό της Αχειροποιήτου.

Πολλοί πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν στην Άνω Πόλη, κτίζοντας παράγκες σε επαφή με τα κάστρα, ενώ αρκετοί βρήκαν καταφύγιο στο κέντρο της πόλης, στους ναούς, με επίκεντρο τον ναό της Παναγίας Αχειροποιήτου, σε σχολεία, τεμένη και εμπορικές στοές. Παράλληλα, άλλοι πρόσφυγες αναπτύχθηκαν στην Καλαμαριά, την Τούμπα και την Αγία Φωτεινή, άλλοι κατευθύνθηκαν στα περίχωρα, κι εγκαταστάθηκαν σε στρατόπεδα, ή ίδρυσαν συνοικισμούς, σε ανάμνηση των

αλησμόνητων πατρίδων (Κορδελιό, Μενεμένη, Ξηροκρήνη, Νέα Ευκαρπία, Νέα Κρήνη, Νέα Μηχανιώνα, Νέα Μαγνησία, Συκιές, Νεάπολη, Σαράντα Εκκλησιές).

Ήδη από το 1915, όταν χιλιάδες Γάλλοι και Βρετανοί στρατιώτες αποβιβάζονται στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης, η Αχειροποίητος, -ο μόνος εκ των βυζαντινών ναών της πόλης που δεν είχε έως τότε καθαγιαστεί, καθώς το εσωτερικό του, κατάλληλα διαμορφωμένο σε μουσειακό χώρο, επρόκειτο να στεγάσει το *Κεντρικόν Βυζαντινόν Μουσείον*— μετατρέπεται σε προσφυγικό καταυλισμό για εκτοπισμένους πληθυσμούς των εμπόλεμων περιοχών. Μετά τη λήξη του μεγάλου πολέμου, ο ναός υποδέχεται τους Θεσσαλονικείς που έμειναν άστεγοι από την πυρκαγιά του 1917, και εν συνεχεία, το 1922, πρόσφυγες της Μικρασιατικής καταστροφής. **Η Αχειροποίητος αποτελεί το κατάλυμα του τελευταίου κύματος προσφύγων του 1922 για τέσσερα χρόνια, καθώς το 1926 μετά από ενέργειες της Μητρόπολης και της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας απομακρύνονται οι πρόσφυγες, με σκοπό την αποκατάσταση και τον καθαγιασμό του ναού.**

Το εποπτικό υλικό της ενότητας παραχωρούν προς χρήση το Κέντρο Ιστορίας Δήμου Θεσσαλονίκης, το Μουσείο Φωτογραφίας, το ΕΛΙΑ -MET και τα ιδιωτικά Αρχεία Ι. Μήττου, Π. Ελευθερίου και Γ. Κωνσταντινίδη.

Στη δεύτερη ενότητα, «Κειμήλια προσφύγων», παρουσιάζονται κειμήλια που έφεραν μαζί τους οι πρόσφυγες, τα οποία είτε παρέδωσαν σε Ναούς είτε κράτησαν ως αντικείμενα μνήμης, καθώς και εικόνες και παλαίτυπα από ιδιωτικές συλλογές. Παράλληλα, η Εφορεία Αρχαιοτήτων Πόλης Θεσσαλονίκης συνεργάστηκε με τις Ιερές Μητροπόλεις Θεσσαλονίκης, Κρήνης και Καλαμαριάς, Νεαπόλεως και Σταυρούπολεως, οι οποίες παραχώρησαν για την έκθεση εικόνες και εξαπτέρυγα, που σώζονται σε ναούς αρμοδιότητάς τους.